

Trobada del **Grup de Lectura Meteora** a Documenta
Pau Claris, 144, Barcelona

17 de juny de 2019
Seda, d'Alessandro Baricco

Aspectes generals

Seda en general ha agradat al Grup perquè l'ha considerat un conte o una faula situada al segle XIX, fàcil de llegir i carregada de simbologia, tot i que també ha suscitat algunes opinions contràries, segons les quals la lectura no omple ni tan sols pel vessant fantàstic.

Es tracta, segons s'ha dit, d'una història d'amor que descriu la dualitat d'Hervé Joncour, el protagonista: l'estimació per Héléne, la seva esposa, un amor clàssic, europeu i quotidià, i el suscitat al Japó per una dona amb ulls occidentals on domina la insinuació, la subtileza i sobretot el misteri i el silenci. Dos mons enfrontats dins el cap d'Hervé: l'europeu, un punt anodí, i l'oriental, misteriós i per descobrir.

Es va citar que França va ser el país europeu que dominava el negoci de la seda, fins al punt de ser els inventors de la seda artificial, com bé diu el relat. El text també va generar records personals, infantils, al voltant dels cucs de seda, per tenir-ne a casa i alimentar-los amb fulles de morera, cosa que alguns membres del Grup havien fet.

Es va fer esment del viatge secular dels europeus per la «Ruta de la seda», que ara països com la Xina fan a la inversa: venen a Occident la nova seda, la tecnologia digital. També es va recordar que l'últim assaig d'Alessandro Baricco, *Game*, descriu un final d'etapa de la civilització (com fa *Seda*): el nou món sorgit de la informàtica, pendent, en gran manera, de les indústries tecnològiques d'Orient. Per tant *Seda* podria ser una paràbola del món a finals del segle XX feta amb una història de finals del XIX.

També hi ha qui va recomanar no buscar-hi res més enllà i acceptar l'obra com un relat sense dobles interpretacions, on l'important seria l'estil narratiu i el to poètic.

Aspectes formals

L'obra, formalment, es va definir com una escriptura bella, poètica, un relat relaxat sobre el misteri i la fascinació que desperta allò desconegut. Un escrit ple de pausa, malgrat la

rapidesa dels fets descrits. S'hi observa un to cerimoniós, on es pren el te i es contempla amb calma el vol dels ocells o la bellesa dels jardins, els boscos, els llacs i la natura en general. Hi ha qui va insistir en el fet que, per gaudir de l'obra, s'ha de partir de la poesia, de la intenció de fer prosa poètica, i del fet que el text no és realista, sinó simbòlic, gairebé metafísic.

Es van considerar remarcables els paràgrafs reiteratius dels viatges d'anada i tornada al Japó com a fórmula també poètica, com s'estructura un romanç o una cançó, amb la seva tornada invariable que es repeteix mentre les estrofes fan córrer l'acció.

També es va dir que l'obra podria partir del concepte de l'haiku japonès: una petita obra d'art a partir de la contemplació i l'exaltació de la natura. En els diversos viatges d'anada i tornada al Japó, també es va voler veure la imatge del teler que va i ve, com fa el protagonista de la novel·la.

Argument

El principal tret argumental seria el descobriment, per part del protagonista, el francès Hervé, d'una nova cultura o civilització que es fonamenta en la insinuació, la imaginació i en una sensualitat i un erotisme plens de misteri. Tot i que en les relacions sexuals no tot és tan insinuat, sinó que el concubinatge està institucionalitzat i el paper de la dona, que ara podria considerar-se passiu, és de clara submissió, pròxima a l'esclavatge.

Hi ha tres girs argumentals que fan que el relat creixi en interès; el primer, que Hervé decideixi fer un nou viatge al Japó sense cap necessitat econòmica (els cucs de seda ja es poden aconseguir d'una altra manera) i arriscant la seva vida (el Japó està en guerra). Aquest últim viatge —que fa Hervé enfollit per la fascinació per la dona occidental del Japó—, i la seva tardança a tornar a Lavilledieu, fan que es disparin les alarmes a casa seva.

Un segon element argumental que trenca amb el seguit poètic i calmós del relat al Japó és la mort del nen que fa de missatger, que és penjat per haver portat un missatge de la dona d'ulls occidentals a Hervé, i això, segons la llei del capitost Hara Kei, es castiga amb la mort. Aquí es veu que, al Japó, no tot és tan plaent i poètic.

I el tercer gir argumental és, sens dubte, la carta. Una carta eròtica que és tot un acte d'amor per part d'Hélène, amb la qual pretén treure a Hervé l'ànima que té pel fruit prohibit de la dona japonesa i recuperar-lo com a marit. Per a alguns, però, que Hélène fos l'autora de la carta va ser un desengany perquè, segons com, trenca el misteri.

Personatges

Hervé, el protagonista, es mou essencialment fascinat pel que és diferent, concretament per una dona molt bella que hi ha al Japó amb ulls occidentals, fet que el text no explica i crida a l'especulació.

Hélène, l'esposa d'Hervé, s'adona de la situació a partir de l'últim viatge del seu marit, del tot injustificat, i aquí el seu personatge creix en importància i participació.

Baldabiou és la gran incògnita del text. Per un cantó és supersticiós i capriciós, però per l'altre és calculador i està molt ben informat. La seva marxa, per la raó inconsistent d'una absurda juguesca, també pot crear molta incertesa en el lector.

Hara Kei és un senyor de la guerra medieval, obscur, sanguinari i desprietat. La dona del Japó amb ulls occidentals és una altra incògnita irresolta del relat.

Preguntes sense resposta

A partir d'aquestes indefinicions i vies argumentals que s'obren i no es tanquen, podríem fer una petita relació de preguntes que el text no respon: Costa de creure la presència d'una dona occidental en un Japó que porta dos segles d'aïllament. Tampoc es raona, en un país aïllat, que el guerrer-bandit Hara Kei parli en perfecte francès. No es torna a esmentar el fet que el matrimoni francès desitgi tenir un fill. Se suposa, per absència, que no el tenen per més que el busquen, però el tema queda escapçat. I una darrera incògnita: per què hi ha flors blaves a la tomba d'Hélène al cap dels anys?

Teories argumentals

Totes aquestes preguntes poden tenir moltes respostes (o cap), però un cop llegit el llibre alguns membres del Grup van suggerir-ne algunes:

La dona del Japó amb trets occidentals: 1. Pot ser la dona pròpia imaginada per Hervé. Ell no la veu com és en realitat perquè, en aquella amant exòtica, hi busca Hélène, la seva dona. 2. Pot tractar-se d'una prostituta occidental proporcionada per Madame Blanche (japonesa que ha pogut sortir del Japó) al cabdill japonès Hara Kei.

Com és que Hélène escriu la carta i fa veure que ve del Japó?: 1. A partir d'un triangle de col·laboració entre Hélène, que lluita pel marit, Baldabiou (que sap la raó de l'últim viatge d'Hervé) i Madame Blanche, coneguda de Baldabiou i capaç de traduir la carta al japonès i orientar-ne eròticament el redactat perquè sigui creïble per Hervé.

Com és que apareixer flors blaves a la tomba d'Hélène? 1. Les diposita Madame Blanche per la complicitat entre les dues dones. 2. Les flors les deixa Baldabiou, com a complicitat del triangle de la carta i perquè la seva relació amb Hélène pot ser més fonda del que sembla, a partir d'un fragment (quan el matrimoni Joncour ja s'ha acomiadat de Baldabiou a l'estació d'Avinyó) en què Baricco escriu el següent: *Entonces Hélène hizo algo extraño. Se separó de Hervé Joncour y corrió tras él [Baldabiou] hasta alcanzarle, y le abrazó fuerte, y mientras le abrazaba, rompió a llorar. No lloraba nunca, Hélène.*

Tot això, evidentment, són especulacions que ens hauríem estalviat, tanmateix, si Baricco ho hagués aclarit d'alguna manera. Culpa d'ell, si ens cal fer-ho?

•

Pròxima trobada del Grup: dilluns, 16 de setembre de 2019, 19h. Llibreria Documenta.
Obra: *La filla del rellotger*, de Kate Morton (Rosa dels Vents)

Us recordem que Llibreria Documenta us fa un **5% de descompte** de les obres que llegim com a participants en el Grup de Lectura (per encàrrecs: 93 317 25 27).

Més informació sobre el Grup de Lectura Meteora: www.editorialmeteora.cat